

ne habet clavem David, si qua nemo aperit, Jesus Christus; qui vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

SERMO XLIV.

Pessulum ostii mei aperui dilecto; at ille declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est ut locutus est (Cant. v, 6).

1. Hodie vobis, fratres, de apertione ostii disserturi sumus. Nam hesternus sermo de operatione, quae velut quaedam ad apertionem est via, ultimum tractatus nostri digessit articulum. Bona plane operatio, quae immortalitatis et incorruptionis spem et speciem semper praefert, quae non seminat in carne, ne corruptionem inde metat. Utinam in veritate ego dicere possim, quia myrrha in manibus meis semper! Si quis, inquit Jesus, fecerit voluntatem Patris mei, cognoscat de doctrina meo (Joan. vii, 17). Ecce qualiter pietatis actus aditum referat veritatis. Boni certe actus, qui et quadam temperantia et moderatione discreti sunt, et unctionis devotione repleti. Jure manibus unguentariis aperitur Christo, qui de unctione nomen accepit. Et forsitan nisi per unctum ostium ingredi nescit. Ideo in templo de lignis olivarum ostiola facta sunt, per quae in Sancta sanctorum aditus pateret (III Reg. vi, 31). Hujusmodi enim et ligni materia unguentarii est ministra liquoris. Ostiola dicta sunt, et olivarum arctus introitus: sed in pinguedine gratiae sine difficultate illaberis, ubi subtilis est intelligentia, et secretum mysterium. Non laboriosius patebit ingressus, si devotionis et charitatis oleo quasi ostio voluerit uti. Et puto quod conveniens est de templo testimonium prolatum: *Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos* (I Cor. iii, 17). Habe ergo in templo tuo ostia, per quae summus Pontifex solus ingrediatur in intimum cordis tui recessum. Claude ostium, obde pessulum, nisi quando dilectus tuus pulsat ingredi volens. Si ostium non est, passim patebit ingressus omni transeunti. Si ostium clausum est, sed pessulo non obseratum, facili cedet et patebit impulsui, clausuram non habens firmiorem. Habe utrumque ostium circumstantiae, et pessulum constantiae. Prospice circumstanter, resiste constanter. Oblivio et ignorantia non subripiat, improbitas non irrumpat. Et si ita mavis distinguere, sollicitam praemeditationem reputa ostium, orationem quasi pessulum. Tali firmatum repagulo, hostili non patebit impulsui ostium tuum. *Confortavit*, inquit Psalmista, *seras portarum tuarum* (Psal. cXLVII, 13). Nonne in seris et portis velut ostium et pessulum tibi videris audire? Utrumque necessarium est, sed contra insidias inimici. Ubi vocem et pulsum audis dilecti, ubi manus ejus subtilem, et per foramen sentis attactum, aufer pessulum, ostium aperi, cuncta cedant obstacula: si fieri potest, **151** medium parietem totum aufer, ut libere se tibi dilectus tuus infundat. Sollicitudo adversus tentamenta daemonum in securitatem vertatur de praesentia sponsi: cautelam hostem repellendi in perfruendi dilecti copiam verte. Ostium

aperuisse se novit, qui dixit: *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum* (Psal. cvii, 9).

2. Quomodo ostio eget Jesus, qui in Evangelio ait: *Ego sum ostium?* Miranda ratio. Ostium est, et pulsatur ad ostium. Intrare vult per quem quisquis introierit salvabitur, et pascua inveniet (Joan. x, 9). Magna est ostiorum distantia. Est enim ostium quoddam in argumentis naturae, est ostium in Sacramentis Ecclesiae, est ostium in experimentis gratiae. In primo illo ostio naturalis rationis ductu innotescit nobis per opera operans sapientia, et ad aliquid veritatis intromittitur: divinitatis colligimus notitiam, non tamen personalem in deitate distantiam. In hoc ostio non distinguitur persona, nec confertur gratia. Ideo non debet esse assiduus, non nimius ad hoc ostium pulsator. Per secundum, in eo quod salutaribus initiatur Sacramentis, ad Ecclesiae unitatem intramus, ad communionem sanctorum. In hoc secundo ostio, sic quidam intus sunt, ut tamen quasi foris sint, donec ad tertium accedant: quod familiariter interpretamur accessum per charitatis affectum, in copiam quamdam et contemplationem dilecti. Ostium hoc tam secretum, tam intimum, non omnibus patet, sed soli sponsae praebet accessum. In Ezechiele multas ostiorum distantias legis (Ezech. xl et xli), quas modo longum esset prosequi. Verumtamen parum quid interesse reputo, tunc ad illum ingrediari, an ad te ipse: nisi quod tunc videaris ingredi ad ipsum, cum tu quasi praevenis et prior rogas, ipse vero ad te, cum ipse te praevenit, pulsatur affectum, improvisus illabitur, et nil tale meditantem insperatae dulcedinis movet attactu.

3. Quando pulsatur hoc modo ad ostium tuum, non morari: surge, festina, ne forte declinet. Nam et in hoc loco sic habes: *Pessulum ostii mei aperui dilecto; at ille declinaverat atque transierat.* Cur abis, Jesu bone? cur declinas? cur defraudas dilectam a desiderio suo? Tu desiderium inducis, tu delectationem subducis. An forte hoc modo in majorem aviditatem et ardentius desiderium concupiscentiam protrahis, dum copiam subtrahis? Ita est. Plane ita est. Istae amoris fallaciae ipsum amorem magis inflammant, ad ejus cumulatum proficiunt dum sic decipiunt. Illae dominicae resurrectionis apparitiones quam breves erant, quam subitae, quam succisae! Quibusdam vix jam agnitus est, et statim elapsus est. Non se patitur ab aliquibus tangi. Aliis clausis illabitur januis, ostii apertione non indigens. Illud enim ostium maxime illi aperitur, quod aliis omnibus negotiis clauditur. Cum putatur teneri, quasi furatur praesentiam gratam: furtim accedens, et furtim recedens. Gaudium enim contemplationis instar est puncti. Velociter recedit, et excellenter transcendit omnem humanae capacitatis virtutem. Quo ipsa vadit, non possumus aequis eam in hac carne percipere sequi. *Dixi*, inquit Salomon, *Sapiens efficiat: et ipsa longius recessit a me, multo magis quam antea erat* (Eccle. vii, 24, 25). Perceptio ejus melius

quam privatio docet (9), quam sit transcendens ejus majestas. Eo ipso quo vehementior est, velocius transit: *Ipse*, inquit, *declinaverat atque transierat.* Ideone, Jesu bone, declinasti ad sponsam, ut tam cito declinares ab ea? *Ipse*, inquit, *declinaverat atque transierat.* Quid est, *transierat?* Transierat me, transierat vires meas, pertransiit me. Ideo quasi ferre et subsistere non valentem transiit me. Gladius est verbum Dei (Ephes. vi, 17), gladius est Jesus, animam sine mora et difficultate pertransiit: non subsistens, dum ejus vehementiam liquefacta mens sustinere non valet. Flammeus hic gladius est. Ideo sicut cera fluit a facie ignis, sic anima succensa a facie ejus. *Anima*, inquit, *mea liquefacta est, ut dilectus locutus est.* Videtis qualiter ad ignitum eloquium liquefecit animam.

4. *Pessulum ostii mei aperui dilecto meo; at ipse declinaverat atque transierat.* Ita in manifestatione Dominicae resurrectionis, quae facta est duobus illis euntibus in Emmaus, ut aperti sunt oculi eorum ad cognoscendum Jesum, sub ipsa apertione hora evanuit ab oculis eorum, et quasi pertransiit cor illorum, ut ipsi fatentur. *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur?* etc. (Luc xxiv, 13-32.) Ardens **152** erat in ipsis in colloquutione, sed in apparitione liquefactum est in illa visione vehementi, soliditatem et constantiam non obtinens. Quid enim est Jesum evanuisse, nisi illos in gloria apparitionis subsistere non valuisse? Declinat in dilectam ut flumen pacis, sed ut gloriae torrens pertransit, sicut torrens ignis liquescere faciens animam, quam inundat, quam reficit, quam transit. Quam dulcis hora, quando anima huic igneo torrenti liquefacta miscetur! quam subtilis est in illo momento, quam extenuata, quam mobilis! Nihil tunc teporis habet, nihil duritiae reliquum, nihil rigoris: tantummodo calens et liquens. Cognata sunt sibi invicem liquidum et calidum. In his duobus contemplationis usus consistit. Quod liquidum est, calorem promptius concipit; et conceptus calor vice versa quod liquidum reperit, liquidius reddit. Quod dico calidum et liquidum hoc est, ac si aliis dicatur nominibus, succensum et sincerum. Calidum est, eo quod amat: sincerum et liquidum, quia quamdam amati in se speciem representat. Calidum, quia ardet: liquidum, quia videt. Calidum, quia inflammatur: liquidum quia dilecti imagine informatur. Quod liquidum est, nil habet impurum, nil pigrum; facile cernens, et facile sequens. Sed tanta gratia liquidi non est cum calor non est. Bene liquidum, quod et ex puritate dilecti claritatem percipit, et quasi percitum et promptum extra se effusum post dilectum festinat, qui jam pertransierat. *Ipse*, inquit, *jam pertransiit a me*, qui totam pertransiit me. Velox transitus; sed violentiae non parum habens in tactu, liquefactam post se reliquit animam meam,

(9) Vide an legendum, *Privatio ejus, melius quam perceptio docet.*

effusam uberius, et conantem transire usque ad dilecti transitum, nihil praesumens in ejus praesentia. In voce exultationis liquefacta sum statim ut locutus est ipse. *Anima mea liquefacta est*, inquit. Quid est, *liquefacta est?* Id est, crescens facta est, currens, clarescens. Crescens super se, currens ad ipsum, ex ipso clarescens. Virtute crescens, currens votis, veritate clarescens: hoc est, lata, labilis, lucens.

5. Ex hac forte liquefactione praestitum illi est quod manus suae myrrham distillant, mens liquefacta est. Cur tertium praeterimus, quod canticum illud apponit? Habet enim sic connexum ex ordine: *Venter tremit, distillant manus, anima liquefacta est.* Potest istic etiam, leviter hanc lectionem transcurrens, ordinatum quoddam augmentum advertere: non tamen facile est et planum gradatam distinctionis rationem assignare. In omnibus quidam modus signatur, sed major in secundo quam in primo: et major in tertio quam in secundo. Plus est enim distillare quam tremere; sicut liquescere quam distillare. Totum praestat praesentia sponsi sponsae suae, quod ejus venter tremit, distillant manus, anima liquefacta est. Totum est ex tactu manus ejus et vocis auditu, totum est ex tactu, et, ut sic dicam, ex pertransitu ejus. Quia tangit, tremit: distillat, quia perstringit et pertransiit illam in spiritu vehementi, cujus vocem audis, sed nescis unde veniat aut quo vadat. Ideo liquefacta est anima ejus, ut locutus est ipse. Vox subtilior manu est, vehementius movet, et velocius transit. Sermo Jesu subtilioris et sublimioris doctrinae plus continet, quam aliqua operum proderet exempla. Omne transit exemplum de majestate Deitatis sermo, quem inter discipulos fudit: omnem experientiam pollicitatio gloriae futurae, quae revelabitur in nobis. Huic intelligentiae et perceptioni si aperis ostium ut comprehendas, statim declinat et pertransiit: ideo et tu transi in affectum liquefacti cordis. Ad hanc vocem dilecti dic: *Mirabilis facta est scientia tua ex me; confortata est, et non potero ad eam* (Psal. cxxxviii, 6). Et anima mea liquefacta est, deficiens a comprehensione, et non sufficiens ex vehementi et violenta dulcedine persistere et morari in admiratione. Propter haec et hujusmodi, inquit: *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est.*

6. Quid putatis, ut aliquid praeter seriem et quasi ex abundantia ad cohortationem praesumam; quid, inquam, putatis, quod non hic sermo quorundam suggillat duritiam, quorum viscera gelido austeritatis nimiae rigescunt affectu, quorum viscera nullum misericordiae distillant liquorem, nec exiguo tremunt et moventur affectu **153** erga poenitentes; misericordis manus tactum non sentiunt, piissimi Jesu non igniuntur alloquio, pulsantem in poenitente Jesum foris non audiunt? Vereor ne declinet ab eis et pertranseat, ne non inveniatur cum quaesierint, et cum clamaverint non exaudiat eos. Cur durantur viscera tua ad filios, quasi non sint tui? Poteras

forsitan tuos inclementi oculo respicere, et resupino fastu praeterire, si tamen tui tantum essent, et non Domini tui. Quam durus fores, si de tuo largiri deberes, qui Domini substantiam tam avaro et immunito etiam filiis affectu dispartiris? *Dispersit*, inquit, *dedit pauperibus* (Psal. cxv, 9). Sed tu forsitan pauperes nescis. Quid, si dicat tibi Deus: Imperfectum meum non viderunt oculi tui? In libro tuo nonnisi perfecti sunt scripti (Psal. cxviii, 16), de perficiendis nulla te cura tenere consuevit. Malus medicus, qui non est opus aegrotis, sed bene habentes, fortasse exulcerans. Si non vis errantem quaerere, saltem occurre revertenti. Aperi januam misericordiae, et si non poenitentem propter Christum, suscipe vel Christum in poenitente. Liquecat anima tua misericordiae rore, et ad clamantis et pulsantis Jesu succendatur eloquium. Vox poenitentis, vox pauperis, vox est Jesu. Ideo cum audis hanc vocem, clementi affectu liquecat anima tua, ut et tu cum sponsa dicere queas: *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est*. Ausculta et recole quid locutus Mariae Magdalenae, quid mulieri in adulterio deprehensae, quid Samaritanae, Chananae, Zachaeo, Petro, Centurioni. Ad tot pietatis sermones et clementiae cujus non mollescat affectus, viscera liquecant? Ad tam vehementes flatus austrinos, etiam de durissimo pectore quantumlibet annosa poterat glacies solvi. Sentio me affluentis olei liquore perfundi, et simili affectu liquecere, quoties misericordiae tuae opera, verba, praecipua recenseo. Ignitum eloquium tuum hoc vehementer, et servus tuus diligit illud (Psal. cxviii, 140). Diligit, quia indiget: ideo amat anima mea, et praegera gaudio liquecit ubi tu loqueris.

7. Istam liquefactionem oportet ut sentiat omnis sanctus. Nam illa superius disputata liquefactio nonnisi perfectorum est, et eorum non semper, sed in tempore opportuno. Et ne infructuoso subducam silentio quod mihi suggeritur, breviter vobis absolvam quod adhuc de hac liquefactione intellectu concepi. Non cernitis quod liquefit, qualiter de quodam rigore et immobilitate moveri incipit, se ipsum egredi et deserere nititur, de tumore et mole pristina defluit et descendit, et evanescit, se ipsum ducentem et ad humiliora loca facile sequitur; vel eadem per se ipsum sectatur, praecurrens frequenter ducentis conatum. Magna in liquefactis ad sequendum mobilitas, et prompta voluntas. Intelligitis jam, ut arbitrator, in liquefactis ad obediendum aptitudinem grandem, humilis animae affectum tractabilem. Hanc humilitatem non metus infligit, sed calor amoris informat. Metus mentem violenter infringit, amor emollit, et teneram ac liquidam reddens effragit ad libitum. Humilitas de charitate profluens, nil molestiae patitur, ultra ad imum tendit, quiescens cum apprehenderit inferiora. Habetis jam in liquefactione, humilitatis illius generosae, habetis et obedientiae expressam sub brevitate naturam. Vultis et testimonia? *Dominus aperuit mihi aurem*, ut audiam eum quasi magistrum. Audistis loquentem Dominum:

A audite liquefactum affectum discipuli. *Ego*, inquit, *non contradico, retrorsum non abii*. Audistis quomodo sequitur, audite jam ad quam infima. *Corpus meum dedi percipientibus, et genas meas vellentibus: faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me* (Isai. l, 5, 6). An non iste quas ad aspera et abjecta descendit, non rigide resistens, sed liquefactus, effectusque tractabilis ad auditum calentis eloquii? Ergo qui hujusmodi humilitatis et obedientiae liquecit affectu, non frigida tumentique mole immobilis et rigescens, pro suo jure, hujus sibi verbi usum gloriose praesumit: *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est*. O mira vis verbi, et ignita vehementer! Inflammat cor, commutat renes, in nihilum in conspectu suo respectu Dei sui animam redigit; a se ipso liquecere et deficere facit, ut jam anima non sit secum, sed sicut sequentia continent hujus versiculi: *Ego semper tecum* (Psal. lxxii, 21-23). Ideo non in se, non secum, sed cum Deo suo est: **151** semper obsequens, et quantum datur, sequens, sed non assequens semper pro voto, nec illo excellenti modo qui sponsae cum sponso competit. Nam et hic sequitur: *Quaesivi, et non inveni illum: vocavi, et non respondit mihi*. Sed capitulum hoc alterius temporis eget tractatu, ex otio discuti volens. Sufficiens ista non pro magnificentia sui, sed pro nostris disputata viribus, qualiter anima sponsae liquecit ad loquelam dilecti sui Jesu Christi, qui vivit et regnat per saecula saeculorum. Amen.

SERMO XLV.

C *Quaesivi, et non inveni illum: vocavi, et non respondit mihi. Invenierunt me custodes civitatis, percusserunt et vulneraverunt me, tulerunt pallium meum, etc.* (Cant. v, 6, 7.)

1. Cum tibi fuerit dilectus tuus, elapsus, non tibi redit ad libitum: vexatio haec dat intellectum amori, et augmenta affectuum. Nunc visitat, nunc evanescente visitatione vexat amicam. Varietas haec amantis cor et desiderium rapit, et reparat ad usum. Ut dilectus locutus est, liquecit anima tua. Anima tua liquefacta deficit, ferre non valens; et dilectus tuus declinat. Defectio tua, fuga ipsius est. Praesente et loquente dilecto liquecis, deficis, exspiras: absente eo respirare permittis. Absens vires reparat, quas praesens exhaustit. Delectationum vehementiam intervalla temperant, cujus continuationem ferre non potes. Quid continuationem dico? nonne ipsa te inchoatio reddit exhaustam? Statim enim ut loquitur dilectus, liquecit anima tua. Denique et in sequentibus dicit: *Oculi tui avolare me fecerunt* (Cant. vi, 4). Quomodo dilectum avolare fecerunt, nisi dum nimio affectu in eum defecerunt? Modum nescis: ideo dilectus tuus moderatur, et praesentiae suae mensuram tibi distribuit in tempore. Ideo quaeris, et non invenis; vocas, et non respondet. Attendite, fratres, vehementiam et vim amoris. Nec abesse dilectum sustinet, nec sufficit praesenti

Ibi vota anhela laborant, hic exhausta deliquium patiuntur. O felix amor, qui continua quadam vicissitudine aut liquecit in ipso, aut quaerens anhelat ad ipsum! *Quaesivi, et non inveni illum*, inquit: *vocavi, et non respondit mihi*. Alibi scriptum est hoc, hoc modo: *Quaerent me mali, et non invenient: vocabunt, et non exaudiam* (Prov. i, 28). Quidnam est hoc quod hoc ipsum tam commune est bonis et malis? Cur indifferenter utrisque te, Jesu bone, subducis? Verum quidem non indifferenter, sed multum differenter. De malis dicitur: *Quaerent, et non invenient*. Sponsa vero non se inventuram diffidit, sed non invenisse causatur. *Quaesivi, et non inveni illum: vocavi, et non respondit mihi*.

2. O quoties quaesivi Dominum Jesum meditando, invocavi orando: sed nec meditatio effecta est dulcis, nec pinguis oratio! Ideo non inveni illum, nec respondit mihi. Nec inveni illum ipsum, nec sua; sed supra modum dulcia sunt quaerenda mihi. At utinam mihi frequenter respondeat cum vel lego, vel oro! Ita, Jesu bone, responde mihi quantas habeo iniquitates et peccata, scelera mea et delicta mea ostende mihi. Absconde paulisper faciem tuam (Job. xiii, 22-24), ut mea mihi foeditas salubriter innotescat vel in meditatione mea, vel in lectione sacrarum Scripturarum. Tunc enim me inveniunt custodes civitatis, doctores sancti, cum meos in eorum scriptis mores invenio. Tunc me inveniunt, cum meos mores et vitia depingunt; percutiunt, cum discutiunt; vulnerant, cum increpant. Sacri scriptores, ac si quidam custodes civitatis sanctae Jerusalem, quae est Ecclesia, varios animorum investigant affectus, et inveniunt singulorum passiones, bonos mores, et morbum quo quisque laborat: nullius vel cogitatio non invenitur ab illis. Quoties illa lego, quasi inventum me et deprehensum puto. Illa me exhortationum jaculis feriunt, illa vulnerant, dum quod integrum arbitrabar, saucium esse convincunt. Illa simulationis tollunt velamen, ignorantiae vel oblivionis involverum, falsae pallii gloriae. Illa ac si pallio quodam, sic dissimulationis spoliant operimento, et elationis ornamento. Illa me quodam praesumptae fallaciter gloriae pallio spoliant, dum conscientiae denudant infirma. Utiliter ergo a custodibus in hunc modum invenior, quamvis **155** dilectum ad votum invenire non queam. Denique jam minus in me in quo glorier, minus in quo quiescam inveniens, amoris in dilectum facibus inardesco.

3. *Filiae Jerusalem, nuntiate dilecto quia amore languet*. Per me non audeo accedere, non hanc familiaritatem mihi praesumo, non sui copiam mihi adhuc Jesus indulget: ideo, filiae Jerusalem, ad vos accedo, vos ambio, vobis causam commendo, committo negotium, nuntiate dilecto. Quasi ignorat, dum dissimulat. Custodes spoliant, filiae nuntiant, doctores exhortentur, exorent filiae. *Filiae Jerusalem, nuntiate dilecto quia amore languet*. Nuntiate, ingerite: frequens suggestio dilectum inflectet. Jam exuta sum,

A jam spoliata sum me ipsa, jam idonea dilecto vestiri. Spoliata et exoccupata mens languet amore. *Nuntiate dilecto quia amore languet*. Fratres, si vos increpatorius doctoris sermo tangere specialiter videtur, vestros expresse ferire mores, mentis vestrae nudare vulnera, vel occultatae, vel excaecatae conscientiae tollere pallium; ad incentivum amoris, non ad odii illud invertite fomitem. Cur privitam trahis ad injuriam, quod in commune profertur ad omnes? Forsitan ad te quod dicitur respicit, te tamen nominatim non exprimit. Amoris languorem generalis tibi ministret correctio, non murmuris passionem. Et si nondum dulcis illius amoris desiderio langues, bonum est si interim langues pudore delicti; si langues poenitentia, si timore iudicii configuntur carnes tuae. Convertere in aërumna, tua dum configitur spina: delictum confitere, et operimenti pallium, quo iniustitias dissimulanter abscondis, sine ut tibi tollat; noli pertinacius, noli strictius hypocrisis te pallio operire, involvere tegumento. Non convertetur ad te Jesus, nisi simulationis et fallaciae a te fuerit ablatum velamen, quod tibi confusio quaedam et displicendi metus praetextit. Operuit confusio faciem conscientiae tuae: aufer velamen confusionis, confessionis induere. Nam et Dominus confessionem induit, confessionem non suam, sed tuam. Hoc se ornatum pallio reputat, hoc a te mutatur: hoc illi pallium trade, quod affectuose tollit quasi pignus amoris, et reconciliationis signum. Tunc incipies amore languere, cum prius poenitentiae fueris affectibus languida. Tunc te incipient filiae Jerusalem commendare dilecto: tunc caelestes spiritus et animae spirituales congratulantes languorem nuntiabunt amoris.

4. Sed nos ex abundanti super poenitentiae statu versamus hunc locum, cujus tota facies perfectiora quaedam videtur spirare, et ejus consona gratiae, quae sponsae meretur conditione censerit. *Quaesivi, inquit, et non inveni illum; vocavi, et non respondit mihi: invenierunt me custodes civitatis*. Meditando quaeris, vocat orando: audiendo doctores invenitur, percutitur, vulneratur, exiit. Et ne quid desit ad cumulum, filiarum Jerusalem, fidelium scilicet animarum, commendatione adjuvatur. Quatuor hic quaedam advertite, vel in illa, vel circa illam: investigationes, vota, praecipua, et preces. Investigationes meditationis, desiderii vota, praecipua doctorum, et sanctorum [al. sociorum] orationes. Annon doctorum praecipua et exhortationes frequenter commode sentiuntur ab his quos et anxia investigatio, et sincera oratio poterat lassare? Nonne pigra vota, verborum saepius stimulis excitantur? Denique quae fervida sunt, his fomitis efficiuntur ferventiora. *Invenierunt me custodes civitatis*. Boni et prudentes magistri vago quodam et quasi venatico genere dicendi utuntur, et varios ad mentium status vertunt sermonem, si forte inveniant quem tangant, quem stimulent, quem permoveant, si quis audientium gloriatur, et dicat: *Invenierunt me custodes ci-*

vitatis, percusserunt me, et vulneraverunt me. Quo quis perfectior est, vulneratur facilius, et tener affectus verborum citius sentit aculeos. O felicem animum, ad quem tam sublimia exhortationis jacula veniunt, quem inveniunt suis aptum vulneribus; quando non abeunt retrorsum, auditorum vel duritia, vel stoliditate repulsa! Non sunt passim hujusmodi jacula fundenda, nec in omni multitudine, sed tantum ubi idoneæ mentes creduntur inveniri, quas tam excellentis doctrina non effugiat. Quasi fulgura sunt hæc: summa feriunt, submissa effugiunt; summa inveniunt, summa feriunt.

1565. Ideo dicit: *Invenerunt me custodes civitatis, percusserunt me, vulneraverunt me, tulerunt pallium meum.* Tulerunt pallium quo involutus erat poenalter Adam, prioris simplicitatis splendore nudatus: tulerunt imaginationum operimenta, quibus impediatur intrinsecus; pallium figurarum velamen tulerunt, veritatem intulerunt. Revelata, nudata, simplex veritas gignit fervorem amoris. Ideo, *filie Jerusalem, nuntiate dilecto quia amore languo.* Quandiu non placet, non rapit affectum, non succendit perspecta veritas: quantumlibet sincere se frui quis putet aspectu intelligentiæ, velamen patitur, operimentum lippitudinis, obductionis pallium. Cum autem ablatum hoc velamen fuerit, tunc rutilat veritas, tunc scintillat, et succendit amorem; tunc alios ad congratulandum, qui hoc patitur, poterit invitare, dicens: *Nuntiate dilecto quia amore languo.* Videte Judæam, quandiu sub legis operimento latebat veritas, quandiu cæcitatibus ipsa tolerabat velamen: metu torpebat, affectu rigido nil poterat dulce sentire, nec vulnerari jaculo charitatis. Cum autem conversa ad Dominum velamen deposuit, cum ablatum hoc illi pallium erat, tunc cœpit gloriosæ hujus confessionis verbum usurpare: *Filie Jerusalem, nuntiate dilecto quia amore languo.* Tunc gloriata de novæ et insolitæ dulcedinis gustu, filias Jerusalem ad gratias agendum invitat, et suo gentis consortes exemplo sollicitat. Audi denique quid tali sollicitatione provocatæ respondeant: *Qualis est dilectus tuus? et quæremus eum tecum.* Vides quomodo participes fidei hujus et doctrinæ fieri gerant in votis. Doce qualis est dilectus tuus, et quæremus eum tecum. Fac nos tantæ consortes gratiæ, ut quærendi studio amoris incipiamus affectu languere. Sufficiat interpretatione mystica hæc perstrinxisse breviter.

6. Jam ad id redeamus, cujus ex occasione in hunc sumus locum delapsi, dum ablati pallii utilitatem exposuimus. Nam inde est sumpta occasio quod ait: *Tulerunt pallium meum.* Hæreamus adhuc paulum hoc in loco, explicemus hoc pallium. Non est enim simplex pallium, quo etiam sanctæ mentes involvuntur. Est enim diplois, id est duplex pallium, fortasse et triplex, et quadruplex. Quot vobis palliorum genera proposuimus? Annon adhuc grave et onerosum satis est pallium animarum cura, et administrandæ necessitatis sollicitudo? Propria incom-

A moda expressius loquar. Novi quid sit hoc pallio premi, quam arentem sortitus sum terram, et ficulneam sterilem. Jam multi elapsi sunt anni, quod venio, immo asto, quærens fructum in ea, et non invenio. Quoties spes nostras elusit, et fefellit operam, exspectationem nostram frustravit? Jure onerosum hoc pallium dico et eo magis onerosum, quo minus utile. Nam onera sollicitudinis leviora sunt, quæ proventuum levat ubertas. Væ mihi, quod invenerunt me custodes civitatis, quod aliquid in me tali dignum onere se invenisse putaverunt! Percusserunt me, vulneraverunt me, tulerunt pallium meum, et plagis impositis abierunt semivivo me relicto. Tulerunt pallium meum, pallium simplicitatis, pallium lucis, amictum lætitiæ, ardentis vestimentum affectus. Quoties solebam hujusmodi palliis totus involvi, foveri in croceis? Nunc autem tota die mente amplector et verso quæ Paulus arbitrat ut sterco-
B ra. Hæc dulcia, hæc gloriosa mihi pallia tulerunt, onerosa induerunt. Quando hæc tollentur a me? quando projiciam hæc, si tamen projicere licet? Felix dies, quo hoc exutus et expeditus pallio, liberiore vos ad congratulandum mihi invitabo affectu, filie Jerusalem; cum vos, quæ nihil estis expertæ hujusmodi quale nunc deploro, pro renovato in vobis amoris languore gratias referetis. Miser quidem est qui hujusmodi pallio spoliatus, mœrore et molestia tabescit, non languet amore. Quæ sponsa est, sic spoliata vel officio sollicitudinis, vel usu, non fastidio languet, sed amoris studio. Ideo ipsa alias ad congaudendum sibi et gratias agendum dilecto exorat.

C 7. Ecclesia primitiva cum quæreret Christum in Judæa, repulsam passa, non invento ei loco in eis, non invento ibi Jesu, transivit ad Gentes: quæsit in eis, vocavit, et in multis non invenit, non accepit responsum, **157** nisi mortis responsum. Denique a principibus hujus mundi, quasi custodibus civitatis, quomodo vulnerati, spoliati bonis, laniati corpore, carnis suæ exuti pallio in initiis martyres nostri? Inter tanta et tot flumina et gurgites tormentorum non est in eis exstincta charitas, sed magis augmento quodam languebant amoris. Jucundum plane videtur, ex præsentis occasione verbi, martyrum inter tot vexationum et mortis genera charitatem indefessam recolere; quomodo passiones corporis passione intrinseca temperabant amoris. Nam si ad illos hunc locum referas, non est querelæ, sed gloriæ vox ista, qua dicunt: *Percusserunt me, vulneraverunt me, tulerunt pallium meum custodes murorum.* Eo modo nos oportet non ægre ferre si quando nos spoliant vel molestæ sollicitudinis, vel non bonæ aut periculosæ actionis, quo stricte involvitur, pallio, custodes murorum. Jecit Elias pallium dum raperetur (*IV Reg. 11, 13*): fugit Joseph dum teneretur (*Gen. xxxix, 12*): sponsa tulit dum tolleretur. Speculi et imaginis velamen projecit Elias raptus ad faciem. Mundi ornamenta velut magna onera fugit Joseph sentiens fomitem. Solli-

citudine exuta, dilecti liberius captat sponsa favorem. Imaginatione quasi velamine tenetur intellectus, ne sinceram contempletur veritatem. Honorum et dignitatum affectus obvolvitur pallio, ne libere pergat in ea quæ Dei sunt. Sollicitudo omnem in anima lætitiâ obnubilat, imaginatio obscurat, honor tentat. In primo tenebræ, in secundo illecebræ, in tertio labor. In primo caligo, in secundo cupiditas, in tertio cura. *Tulerunt pallium meum custodes murorum.* Boni custodes: bene norunt cui curarum impedimenta tollant, quam exonerent animam, et ad deliciandum cum dilecto suo reddant expeditam ad delectandum et ad quærendum. Nam frequenter elabatur, nec quæri potest nisi expedito affectu. Norunt ergo boni custodes cui parcant ab oneribus et actionum angustiis molestiisque, ut expeditius in occursum amplexumque properent verbi, cui pallium persuasionibus auferant suis. *Exui me,* inquit, *tunica mea* (*Cant. v, 3*).

8. Hoc quidem in anterioribus, nunc autem dicit: *Tulerunt pallium meum.* Nudæ et puræ se simplicitatis innotescit, et libero affectu in amoris negotiis, *Tulerunt pallium meum,* quodam modo dicentes: Quid compedita curis quæris dilectum? quid istis te convolvit molestiis? Si non penitus deponis officium, cur non sollicitudines ad horam saltem seponis? Non detractamus studiis, sed instantiæ volumus detrahas. Noli nimietatem quæstus necessitatis verbo prætexere. Quid bonum in te sinis ingenium terrenis obrui? quid illos æmularis qui, in honoribus positi, jumentis comparantur, terrenis inhiant, terrena mandunt, studio ruminant, vorant affectu, ponuntur in sublimi, sed voluntantur in limo? Noli æmulari in istis vehementibus; nec zelaveris hanc facientes iniquitatem. An non iniquitas et inæqualitas multa, ad transitoria intensum impendere animum, ad æterna remissum? Quid quod non semper intendunt negotiis? Quid quod quidam sub obtentu providentiæ necessitatis, et ab opere manuum, et a meditatione ac studio scrutandæ veritatis excusant se; plus dant negotiationi quam quieti; plus scurrilitati verborum quam Scripturæ sacræ collationi; plus otio quam operi? Fratrum officinas circumeunt et collas, otiose, curiose, verbose. Noli æmulari in sic negotiantibus, nec in sic otiantibus. Otia, vel oblata, vel parata, in usum amoris, in sapientiæ meditationem, in dilecti vel quærendi studium, vel inventi complexum tota converte. His et hujusmodi hortamentis tulerunt pallium meum custodes murorum. Custodes isti sunt de quibus ait Isaias: *Super muros Jerusalem custodes constitui, tota die et tota nocte non tacebunt* (*Isa. lxii, 6*). Sed nos jam hic taceamus; taceamus a sermone hoc, orationum et laudum debita solventes, ore aliquando tacituri, animo semper redentes solemniam laudum Domino Jesu regi et sponso cælesti per infinita sæcula sæculorum. Amen.

158 SERMO XLVI.

Adjuro vos, filie Jerusalem, si inveneritis dilectum, ut annuntietis ei quia amore languo, etc. (*Cant. v, 8.*)

1. Ordo conveniens. Post exhortationem doctorum, orationum a sodalibus suffragia videtur rogare; nec simpliciter rogare, sed cum obsecrationis obtestatione: *Adjuro vos, filie Jerusalem, si inveneritis dilectum, ut annuntietis ei quia amore languo.* Adjuratio vehementiam precandi manifestat. Anxiosa vota suis nesciunt esse contenta meritis: ideo alienæ precis mendicant suffragia. Perfecta humilitas de meritis semper alienis præsumit. *Adjuro vos,* inquit, *filie Jerusalem, si inveneritis dilectum.* Conditio ista non dubitantis est, sed temperamentum rogantis: ac si dicat, *si inveneritis*; hoc est cum inveneritis: conditionaliter suspendo, non ambigens de inventione vestra, sed magis consulens verecundiæ. Nam sub conditione ancipiti hæc vobis dici temperantius auditis, quam si dicatur præcise, Cum inveneritis. Non veretur ne suspensivam rogationem ad injuriam trahant: novit verecundiam filiarum Jerusalem, novit humilem spiritum, et quod tenerum pudorem plus læderet præcisa definitio, quam suspensa conditio. *Si,* inquit, *inveneritis.* Dico, *si inveneritis,* non dico, Cum inveneritis. Illud dico, sed istud intelligo. De meo affectu dubitatio ista non prodit, sed affectui vestro et humillimæ estimationi de vobis ipsis morem gero. *Si inveneritis,* hoc est cum inveneritis, mementote mei, cum bene vobis fuerit: tunc mementote mei, ut suggeratis, ut annuntietis dilecto. Non oportet in hujus loci disputatione morari: ad mores vestros, fratres, vos mitto.

2. Recolite qualiter ab invicem, quam humili affectu, quanta votorum instantia, et cum adjuratione, orationum mendicatis solatia: non quod omnes auderetis petere nuntiari de vobis quod sitis amore languentes; alium soletis invicem languorem deplorare, non gloriari de isto. Et si potest quis ad horam gloriari, non expedit quidem, ne forte immisione inanis gloriæ gloria vestra nihil sit. Sunt tamen nonnulli, qui et conversationis indicio, et oris officio, divini in se languorem amoris occultare non possunt. Concepta vota non potest non aliquando amantis os parturire. Nam ad aliorum consolationem verbum latenter elicit spiritus interiora replens, infusæ gratiæ copiam eructat. Denique et in hoc loco sponsa non loquitur, sed Spiritus est qui loquitur in illa. In collationibus sanctis suspiria, singultus de imis prodeuntes præcordiis, crebri gemitus, nonne sunt quædam eructationes spiritus et conceptæ gratiæ? Talibus indicibus nonne se prodit languor amoris? Non est occultatus languor, quando gemitus non est absconditus. Ipse se prodit languor, cum hæc producit indicia. Quid ergo percepta signa? nonne quamdam admirationis vina habent, ut eos qui hæc deprehendunt, ad congratulationis permoveant affectum? Etiamsi sermo sileat, conversationis piæ sanctitas rogat. Com-

mendari vult, dum se quibusdam prodit indicis. Quid enim? cum in aliquo coelestem hunc deprehendero amorem, non me quasi adjuratum putem, ut propensas pro eo gratias agam? Num commendabo precibus piis conceptum languorem, quem gemitus altus prodit? Durus ego si non tam sanctam et divinam in fratribus passionem qua possum orationis instantia foveam, supplicatione commendem, replicem et annuntiem dilecto, si copia detur. Quid tu, qui fratrum mavis vitia numerare quam virtutes, damna quam dona, condemnare quam commendare. Si te ad commendationem adjuratum non sentias, non es jam Jerusalem filia, sed filia Babylonis. Filia Babylonis misera, quis retribuet tibi retributionem istam? retribuetur enim tibi. Dedisce Babylonis filia esse, barbaros depone mores. Desine in sanctis numerare magis detrimenta quam lucra. Sufficiat tibi vel numerandi malitia. Noli saltem foris nuntiare, noli predicare sodalibus tuis. Nam sodales sponsi aurem non accommodant, si deroges sponsæ. Ipse sponsus ægre audit injurias dilectæ. Cuicumque dicis, illi dicis: auris enim zeli audit omnia (*Sap. i, 10*). Temerarium est dilectam condemnare **159** dilecto: bona sibi mavult nuntiari de sponsa, et commendationi promptius aurem præbet.

3. Novit hoc sponsa: ideo dicit, *Adjuro vos, filia Jerusalem, si inveneritis dilectum, ut annuntietis ei quia amore languo. Ut annuntietis*, inquit. Annuntiatio precationis tenet effectum. Humanum recogitare morem in rogando. Nonne apud miseratorem alicujus commemorare miseriam, ipsum rogare est? Efficax precatio est modesta suggestio, oppressi infirma exponere, fortunæ infelicitatem, insolentiam hostium. Hæc, inquam, exponere in aure potentis, quid aliud est quam ipsum verecunda quadam prece ad auxiliandum inflectere? Quot in locis apud Psalmistam hunc precis modum invenies? In Evangelio inquit Maria ad Jesum: *Vinum non habent* (*Joan. ii, 3*). Non precatur Dominum, nec imperat Filio, defectum vini tantum nuntiasse contenta. Cum beneficiis et ad liberalitatem propensis ita agendum est. Non est enim gratia violenter exprimenda, sed proponenda occasio. Commenda sponsam sponso, dotes ejus enumera. Nonne hoc est ejus inflammare concupiscentiam, stimulos adhibere? *Nuntiate dilecto*. Hoc nuntiare, ipsum provocare est ad rependendam vicem, ad refocillandum amore languentem. Ipse consolationes disponit in corde suo, sed nostris exspectat precibus compelli. Quod facit, faciet citius nobis pulsantibus, fortasse et uberius. Dilatio hæc cruciatum mihi parit, sed consolationis parturit cumulum. Multiplicatis precibus, exspectata solatia uberius refundet. *Nuntiate dilecto quia amore languo*. Vos nuntiate, quibus patet ad dilectum familiaris accessus. Vos nuntiate, quæ estis expertæ quanta sit amatori virtus languoris, quam sit fortis ut mors dilectio, quam sit ut infernus æmulatio dura. *Adjuro vos ut annuntietis dilecto quia amore languo*. Narrate et annuntiate, et exaudiet vocem

vestram, ut refoveat vota mea *Annuntiate quia amore languo*. Non languet amor, sed languet amans. Ubi viget amor, ibi viget languor, si absit quod amatur. Quis est hic languor, nisi affectio quædam de absente dilecto, amantem conficiens?

4. Amor vehemens patientis simul afficit et carnem et mentem. Illius exstinguit lasciviam; hujus et lætitiæ præstringit: carnis exstinguit motus; mentis hilaritatem præstringit quodam tristi affectu, et desiderio absentis dilecti. Languet caro, dum ejus languidior et remissior motus efficitur: languet animus, dum æstuantis voti nimietate conficitur. Carnis languor est motus ejus, vel nullus, vel perexiguus: animæ languor est motus ejus nimius. Nonne eo ipso caro conficitur, quo mens, abstracta ab ejus amore, in alia quædam avertitur? Carnis motus non sentitur, dum animus vehementior factus vix sustinetur. Aliquoties quidem nec sustineri potest, quando nimius exæstans amor patientis animi vires exhaurit. Quæ est enim humanæ mentis fortitudo ut sustineat, cum eam ille coelestis amor sponsi impatienter exagitat? Liquefactus in hac exercitatione se fugit animus, amoris violentiam ferre non valens. Sic enim in consumpta materia et jam deficiente, languidiora redduntur ignis incendia. Et Deus noster ignis consumens est (*Deut. iv, 24*). Sentit omnino vim sermonis hujus qui vehementiori languet affectu, in meditatione Dei sui delectatus, et exercitatus, et deficiens. O potens et præpotens passio charitatis! si non temperatur, non toleratur. Jure potens, quæ animum quem possederit sui ipsius efficit impotem. Cum semel fuerit accensa in mente, attingit a fine usque ad finem fortiter: facit ad quod venit, et prosperatur, et crescit, nec deficit donec deficientem reddiderit animam. Sicut enim hic corporalis languor non est semper æqualis vehementiæ, sed est aliquoties ejus intensior passio; sic et amoris affectio, etsi jugi desiderio se tendit in dilectum, aliquando quidem intentionibus votis exæstuat, hora orationis maxime. Tunc quidem languet amans, quia spiritus vehemens pertransit in illo, et non subsistit. In exitu horæ illius dicere potest: *Filia Jerusalem, nuntiate dilecto quia amore liquesco*. Ante hanc horam languor est, sed in exitu ejus in liquefactionem vertitur languor. Ideo cum tu oras, non sinas animum fluctuare, non declinare ad alia; ut, cum felici fuerit hac passione tactus, ad illam se stringat, donec plenius inficiatur, et percurratur, et consumatur. **160** Non enim desinet quousque totum percurrat et ebibat hominis spiritum. Sic vir desideriorum elanguit Daniel ex visione coelesti, ut nihil virium remaneret in ipso (*Dan. x, 4-11*). Cum pertransierit illa vehemens passio, ad tolerabiliorem quemdam et humanum magis languorem sponsa redit, qui ei continuus est, quia tam concitatus non est. Hic plane etsi non deficit, tabescit tamen absentis amore dilecti. Bonus hic languor, per quem carnalis affectus se languide movet. Aliud est si impetus carnis fortiter surgens, fortiore superveniente

reprimitur: aliud, si languens et quasi exspirans moribundo pulsu molliter tentat.

5. Sentio adhuc alios quosdam languores molestos, omnes utiles tamen: languorem timoris, languorem tædii, languorem tristitiæ. Quidni consumar timore et mœrore præ conscientia nequiter transactæ vitæ; timore pro facilitate lapsus vitæ inter laqueos agendæ, vitæ tædio, in imagine pertranseuntis vitæ? Universa enim vanitas omnis homo vivens (*Psal. xxxviii, 7, 6*). Utinam tibi, Domine, aliquæ filia Jerusalem nuntient languores meos, si qui sunt in me qui commendari tibi digni sint! Nam multi sunt in me indigentes curari. O me felicem, si aliquis centurio coelestis dicat tibi: *Domine, puer meus jacet paralyticus in domo, et male torquetur!* Utinam, Domine, statim respondeas: *Ego veniam, et curabo eum!* Dic, Domine, verbo, et sanabor. Verbo enim ades, quia Verbum es. Magna curationis virtus in Verbo, et quod tu es, Domine, et quod a te per tuos est. Sensit hoc centurio qui dixit: *Domine, dic tantum verbo, et sanabitur puer meus* (*Matth. viii, 6-8*). Sed vacuus est tamen omnis sermo docentis, si tu, Domine, intus non loquaris. Dic verbo, et sanabitur languor meus; forte et generabitur in me languor te loquente, ut et ego dicere audeam: *Filia Jerusalem, nuntiate dilecto quia amore languo*. Bonus uterque languor, sive vehemens et concitatus, sive hic continuus et temperatus: nisi quod in eo iste continuus non est, quod frequenter revertitur ad ipsum, propter incontinentiam ardentis desiderii excrecens, et non se compescens. Non convertitur donec deficiat iterum. Si ad horam diligis, et post horam desistis, non est amor: si diligis, et ex amore absentis dilecti non tabescis, non est languor. Ut ergo amor languor sit, habeat utrumque, et continuationem, et confectionem. *Nuntiate*, inquit, *dilecto quia amore languo*. Qui in infirmitatibus sunt, languores nuntiare volunt medico; quæ dilectionis sunt, amico: illi quidem, ut curentur, isti autem ut recreentur. *Æmulamini, fratres, meliorem hunc languorem, quem sicut absentantis se dilecti desiderium creat, sic se præsentantis delectatio recreat Domini Jesu, sponsi Ecclesiæ et animæ sanctæ, qui vivit et regnat per omnia sæcula sæculorum. Amen.*

SERMO XLVII.

Qualis est dilectus tuus ex dilecto, etc. (*Cant. v, 9*.)

1. *Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum? qualis est dilectus tuus, quoniam sic adjurasti nos?* Magno profusæ videntur affectu interrogationes istæ tam vehementes. Arbitror in filiabus Jerusalem ex confabulatione sponsæ languentis similem languorem aut creatum ut sit, aut excitatum ut auctior sit. Et in sequentibus dicunt: *Quo abiit dilectus tuus? et quæremus eum tecum* (*Cant. v, 17*). Quasi dicant: Quæremus tecum, sed et nobis quæremus, illo tecum frui volentes. Denique non dicunt: Quæremus tibi; sed, *quæremus tecum*, participium inventionis beatæ optantes et sibi. Magna utrimque humilitas, et in sponsa, et in filiabus Je-

rusalem. Illa se rogat commendari sponso: istæ se instrui rogant de sponso; nec simpliciter: sed illa, cum adjuratione; hæc, cum ingeminatione. Non est enim leviter rogantis, vel quod illa adjurat, vel quod istæ ingeminant. *Qualis est, inquit, dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum? qualis est dilectus tuus ex dilecto, quoniam sic adjurasti nos?* Utiliter adjuratæ sunt, quæ sic animatæ sunt. Non est exigua sanctæ collationis utilitas. Verbum est, et quo charitatis languor generatur, et quo infirmitatis curatur. Novit Centurio vim medendi efficacem in verbo; ideo dicit: *Dic tantum verbo* (*Matth. viii, 8*).

161 2. Bonum est si dicantur verba, sed nihilominus bonum est si scribantur verba. Volat enim irrevocabile verbum, nisi scripto legitur. Scriptura verbum et stabile facit, et visibile; mandatum pagine repositur cum voles. Bonus depositarius est liber, integre quod acceperit resignans: cum voles sumes, ubi voles leges, quando voles moraberis. Scriptura memoriæ reparatrix est, quia verbi repræsentatrix est. Tuto verbi medicamenta illic condis; servantur enim illæsa. Si verbum medendi vim habet cum dicitur, cur non habet cum legitur? Si bona curatio cum dicis; cur non bona, cum legis? Non curetur hoc modo languor meus. Hoc est dicere: Qui primo audit, verbi utilitatem capiat, ad posteros et longe positos non pertingat: ubi primo sonat, ibi suffocetur: exhauriatur omnis ejus commoditas auditu primo, æterno prematur silentio. Non iterum cadat in terram bonam ut fructum faciat. Hoc medicamentum qui primus acceperit, convalescat æger; virtutem ejus post illum persentiat nullus. In piscina illa post aquæ motum sanabatur unus, sed in uno illo signata est charitas, non singularitas. Post primum curatum non est dictum de piscina illa: Exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea; aquæ salutaris nec vestigium maneat. Bonus aquæ motus, disputatio et exagitatio sacræ pagine. Bene enim movetur, cum prudenti ventilatione ad spiritualem promovetur intellectum: bene enim movetur, cum ejus discussione auditor promovetur. Sicut medicamentum, sic et cibus est verbum. Et quomodo dicitis, cibus quem vos operamini pereat, non permaneat? Sed tamen non est passim omnibus hæc permittenda licentia; nec aquæ motus sanabat, nisi cum angelus descendens tempore suo movisset eam (*Joan. v, 2-4*). Ille utique angelus, cujus labia custodiunt scientiam, ex cujus ore est exquirenda legis scientia. Ergo (quod quidem fatendum est) magna texendi verbi salutaris utilitas: sed, cum alicui hoc opus permittitur, vel magis cum exigitur ab eo. Ideo non videtur nostrorum redarguenda cautela majorum (quæ superabundans non nocet), quæ generaliter imponit silentium: ne aliquibus utiliter indulta licentia, aliis præsumptionis temerariæ scandalum fiat; simul ne quis, dum in onere sibi non imposito occupatur, otietur ab imposito.

3. Et, ut revertamur ad propositum, multum excitatæ et animatæ sunt ex colloctione et adjura-